

ECONOMIC LAW AND ECONOMIC PROCEDUREDOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-229-6-18>**PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION OF DIGITIZATION RELATIONS IN THE FIELD OF CONSTRUCTION****ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА****Kvasnitska O. O. Квасніцька О. О.**

PhD, Associate Professor at the Department of Economic Law and Procedure National University «Odessa Academy of Law» Odessa, Ukraine

кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права і процесу Національного університету «Одеська юридична академія» м. Одеса, Україна

Питання діджиталізації правовідносин у сфері будівництва вимагали якісного нормативно-правового забезпечення, що надавало можливість учасникам ринку ввійти до всеохоплюючої цифрової трансформації («digital transformation») світового господарства, а суб'єктів господарювання спонукати до переходу на якісно інший рівень реалізації проваджуваної ними діяльності з переорієнтацією господарської діяльності в напрямку синхронізації процесу будівництва на всіх етапах життєвого циклу з застосуванням BIM-технологій.

В Україні основу для регулювання діджиталізації відносин, що опосередковують будівельну діяльність було закладено Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення порядку надання адміністративних послуг у сфері будівництва та створення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва» від 17.10.2019 р..

Постановою Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проєкту щодо запровадження першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва» було створено Єдину державну електронну систему в сфері будівництва (далі по тексту – ЄДЕССБ), мета якої пов'язана з автоматизацію всіх процесів та створення умов для якісного нагляду і контролю за будівництвом в Україні. Процедура та вимоги щодо ведення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва регламентовані Постановою Кабінету Міністрів від 23 червня 2021 р. № 681 «Деякі питання забезпечення функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва» [1] відповідно до якої

ЄДЕССБ включає в себе три компонента: новий Реєстр будівельної діяльності, електронний кабінет користувача електронної системи та публічний портал електронної системи.

На законодавчому рівні вперше сформовано визначення поняття єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, її компоненти та принципи за якими функціонує електронна система. Окреслено коло суб'єктів – користувачів ЄДЕССБ, які працюють виключно через електронні кабінети та функціонуванні можливості електронної системи, відповідно з якими у користувачів ЄДЕССБ виникають чіткі права та обов'язки. Постановою Кабінету Міністрів від 01.07.2022 року «Про внесення змін до Порядку ведення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва» [2] був значно розширений перелік користувачів ЄДЕССБ – це 44 суб'єкти, які одночасно є користувачами електронного кабінету та відповідно до функціональної спрямованість наділяються цифровими правами, які є складовою права на інформацію.

Так в Україні в рамках Єдиного державного веб-порталу електронних послуг (Порталу «Дія») запрацював пілотний проект Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва за європейськими стандартами, держателем якого став Мінрегіон, завдання якого полягало – через публічність інформації унеможливити корупційні ризики та оцифрувати документацію, що супроводжує будівельний процес з метою гарантування та захисту інтересів учасників відносин. Такі кроки вперше, за роки незалежності України, дозволили учасниками містобудівних правовідносин отримати масштабну цифровізацію та провести реальні кроки до подолання корупції в рамках дозвільних процедур, вивести на інший рівень систему містобудівного контролю і державного містобудівного нагляду, організувати моніторинг законності будівництва на всіх стадіях будівельного процесу, в кожному місті/селищі.

На даний час ЄДЕССБ працює, і не зважаючи на повномасштабне вторгнення російської федерації, з 17 березня 2022 року, на території України, де не ведуться активні бойові дії, надаються всі послуги, які надавались до початку війни: завантаження проектної документації на будівництво об'єктів, проведення експертизи об'єктів, видача містобудівних умов та обмежень, отримання права на виконання підготовчих та будівельних робіт та інших, прийняття об'єктів в експлуатацію. Отже, контакти з чиновниками зведені до нуля, всі документи з самого початку будівництва і до введення в експлуатацію об'єктів будівництва, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1) за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, створюються і верифікуються за QR-кодом виключно в Реєстрі будівельної діяльності.

Все це свідчить про неабияку актуальність впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сфері господарювання та звернення до прогресивних цифрових технологій у будівництві, що потребує дослідження характерних ознак й особливостей правового регулювання відносин діджиталізації, з'ясування суспільно корисних переваг цифровізації та вдосконалення законодавства спрямованого на *осучаснення будівельного комплексу України через масштабну цифровізацію реєстраційних процедур будівельної діяльності та її процесів на всіх стадіях будівництва.*

Аналізуючи загальні та спеціальні функціональні можливості суб'єктів електронного кабінету прослідковується специфіка суб'єктного складу відносинам діджиталізації, серед яких з'являється окрема група суб'єктів е-бізнесу, що спеціалізуються на обслуговуванні телекомунікаційних/електронних ресурсів, створенню пов'язаних з ними інновацій, їх запровадженню у виробництво, наданню телекомунікаційних послуг та електронних довірчих, реалізацію товарів (робіт, послуг) з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [3, с. 131].

У зв'язку з цим, структура суспільних відносин у сфері будівництва, доповнюється відносинами між держателем електронної системи, технічним адміністратором та користувачів електронного кабінету, зокрема відносинами, що виникають із створенням, модернізацією та функціонуванням електронної системи; веденням та удосконаленням електронної системи; авторизацією користувачів електронного кабінету; блокування несанкціонованих дій щодо захищених ресурсів; внесення до Реєстру будівельної діяльності електронної системи відомості про анулювання присвоєного раніше ідентифікатора (ідентифікаторів) об'єкта будівництва (закінченого будівництвом об'єкта). А традиційні відносини між суб'єктами господарювання основна діяльність яких не базується на телекомунікаційних/електронних ресурсах, однак технології використовують для забезпечення основної діяльності, доповнюються особливою ознакою – системою електронного урядування через державний портал ДІЯ.

Отже система відносин у сфері організації і здійснення будівельної діяльності, має ядро, навколо якого формуються, об'єднуються, розвиваються, інтегруються її компоненти, що поряд з традиційними складниками відносин у сфері будівництва, з'являються цифрові, що надають таким відносинам нових характеристик. Так, організаційно-господарські, майново-господарські відносини, що опосередковують будівельну діяльність характеризуються: електронною взаємодією, електронними інформаційними ресурсами, електронними документами, інформаційно-комунікаційними технологіями, віртуальними суб'єктами, віртуальними об'єктами, рівнями ризиків, цифровими правами, своєрідними способами і засобами захисту.

Вищенаведене дає підстави стверджувати про проникнення цифровізації в будівельну галузь та набуття раніше непритаманної господарським відносинам ознаки, а саме: обов'язкового використання інформаційно-комунікаційних технологій та електронних ресурсів, як для легітимізації будівельної діяльності (реєстрація, ліцензування), для легалізації стадій будівельного процесу, так і при укладенні, зміні та припиненні окремих електронних договорів.

Таким чином, одним із вагомих чинників впливу на розвиток відносин у сфері діджиталізації будівництва стало оновлене законодавство, що забезпечує взаємодію з електронними інформаційними ресурсами під час надання адміністративних послуг та здійснення інших функціональних можливостей електронної системи, при цьому модифікуючи систему менеджменту суб'єктів господарювання через впровадження в подальшому технологій будівельного інформаційного моделювання. Використання сучасних технологій будівельного інформаційного моделювання (далі – BIM технології) дозволить синхронізувати відносини між учасниками будівництва на всіх його стадіях, що беззаперечно вимагає унормування відносин BIM-технологій у будівельній сфері, і не тільки в напрямку синхронізації процесу будівництва на всіх етапах життєвого циклу (від проектування до ліквідації) але у напрямку контролю за якістю робіт, безпечністю об'єктів будівництва та оптимізації витрати у будівництві, особливо коли це стосується фінансування об'єктів будівництва з державного/місцевих бюджетів та фінансових угод з міжнародними інституціями для післявоєнного відновлення України.

Вищевикладене дозволяє зробити висновки про забезпечення відносин у сфері будівництва новими засобами державного регулювання: системою електронного урядування через державний портал ДІЯ, ЄДЕССБ, цифровими публічними реєстрами. Цифрові технології забезпечують цифровізацію будівельної діяльності, кожна її стадія у зв'язку з чим варто змінити не тільки назву Глави 33 Господарського кодексу України «Капітальне будівництво» на «Правове регулювання будівельної діяльності», але й доповнити Господарський кодекс України новими статтями з врахуванням цифровізованості будівельної діяльності, нових засобів державного регулювання та термінології права цифрової економіки: «життєвий цикл об'єкту», «цифрове представлення інформації», «будівельне інформаційне моделювання», «стадії будівництва», тощо.

Література:

1. Деякі питання забезпечення функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва: Постанова Кабінету Міністрів від 23 червня 2021 р. № 681// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2021-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 10.07.2022).

2. Про внесення змін до Порядку ведення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва: Постанова Кабінету Міністрів від 1.07.2022 р. № <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/747-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.07.2022).

3. О. Вінник. Право цифрової економіки: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. – 350 с. https://repository.ndipp.gov.ua/bitstream/handle/765432198/200/Pravo_cyvrovoi_ekonomiky_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 18.07.2022).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-229-6-19>

**SCIENTIFIC APPROACHES TO THE IMPLEMENTATION
OF THE PRINCIPLE OF SOCIAL JUSTICE IN THE LEGAL
REGULATION OF THE ECONOMY, INCLUDING WAR
AND POST-WAR FACTORS**

**НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ВТІЛЕННЯ ПРИНЦИПУ
СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ У МЕТОДОЛОГІЮ
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
З УРАХУВАННЯМ ВОЄННИХ ТА ПОВОЄННИХ ЧИННИКІВ**

Mishchenko V. S. Міщенко В. С.

*PhD, Researcher of the Department
of Modernization
of Economic Law and Legislation
State organization «V. Mamutov Institute of
Economic and Legal Research of the
National Academy of Sciences of Ukraine»
Kyiv, Ukraine*

*кандидат юридичних наук,
науковий співробітник відділу проблем
модернізації господарського права
та законодавства
Державної установи «Інститут
економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова
Національної академії наук України»
м. Київ, Україна*

Серед актуальних питань, які наразі постають перед українськими науковцями важливе місце посідають питання правового регулювання економічних відносин у країні під час війни та у повоєнний період. Багато науковців та політиків схиляються до думки, що розробляти плани повоєнної відбудови країни не зарано, а складні умови сьогодення вимагають вироблення нових підходів до вирішення актуальних проблем.